

V2000-02 05.01.2000

Dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 for prisregulering ved salg av andre produkter enn drivstoff fra drivstofforhandlerne

Sammendrag:

Esso søkte om dispensasjon til å fastsette maksimalpris overfor sine bensinforhandlere, til å foreslå priser ved hjelp av et pris- og kalkulasjonssystem, og på vegne av sine forhandlere om dispensasjon til at disse skal kunne fastsette felles priser. Saken gjaldt kun dagligvarer, kioskvarer og rekvisita, ikke drivstoff.

Når det gjelder disse produktene, har Esso konkurranse fra flere ulike typer forhandlere i de lokale markedene. Konkurransetilsynet la til grunn at prisreguleringene det ble søkt hadde liten konkurransemessig betydning, og dispensasjon ble gitt.

Konkurransetilsynet viser til tidligere korrespondanse angående dispensasjoner fra konkurranseloven for prisreguleringer ved salg fra forhandlerne til Esso Norge AS (Esso) og varsel om vedtak av 10. november 1999. Esso har søkt om dispensasjon til ulike prisreguleringer for produkter som selges gjennom Essos distribusjonssystem. I et tidligere vedtak av 9. september d.å. om dispensasjon fra konkurranseloven for Esso og Essos varmeforhandlere, framgår det hvordan tilsynet vil skille mellom bensin- og varmeforhandlere i saksbehandlingen. I denne omgang vil tilsynet derfor kun vurdere søknader om prisregulering ved salg fra bensinforhandlere. Videre vil spørsmålet om prisregulering av drivstoffpriser bli vurdert separat senere.

Sakens bakgrunn

I brev av 4. desember 1998 søkte Esso på vegne av sine forhandlere om å få benytte felles priser ved fellesannonsering og pristilbud på varer som vanligvis selges hos drivstoff- og varmeforhandlere. Sak nr. 98/1525 Med felles priser forstår tilsynet faste priser. Essos forhandlere har tidligere hatt en dispensasjon til slik prisregulering som gikk ut 10. januar 1999. Vedtak av 2. januar 1996

I vedtak av 29. mai 1995 ble Esso gitt dispensasjon fram til 1. juni 2000 til å sette maksimale utsalgspriser ved salg av dagligvarer, kioskvarer og rekvisita fra bensinstasjoner. I tillegg ble det gitt dispensasjon til å ha et pris- og kalkulasjonssystem (system for beregning av forhandlerens utsalgspriser) for varer der Esso har inngått felles innkjøpsavtale med leverandør. Sak 95/626 Det er ikke søkt om fornyelse av denne dispensasjonen. Konkurransetilsynet vil imidlertid ta opp denne saken til ny vurdering ettersom denne dispensasjonen og ovennevnte dispensasjon omfatter samme produktmarkeder.

Det er dermed tre typer prisreguleringer som vurderes i denne saken: Samarbeid om faste priser mellom Essos drivstofforhandlere, prisforslag fra Esso Norge i form av et felles pris- og kalkulasjonssystem samt Essos fastsetting av maksimalpris overfor sine drivstofforhandlere.

Forholdet til konkurranselovens forbudsbestemmelser

Konkurranseloven § 3-1 første ledd forbyr at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt.

Esso søker, på vegne av sine forhandlere, om dispensasjon til at disse kan samarbeide om felles priser på produkter som vanligvis selges hos forhandlerne. Avtale om faste eller maksimale utsalgspriser mellom ervervsdrivende, for eksempel i forbindelse med annonsekampanjer, er i strid med § 3-1 første ledd.

Konkurranseloven § 3-1 andre ledd forbyr at én eller flere leverandører av varer fastsetter eller søker å påvirke priser, rabatter eller avanser for avtakernes salg av varer eller tjenester.

Esso har i henhold til gjeldende dispensasjon av 29. mai 1995 adgang til å fastsette maksimalpriser på varer innenfor dagligvare, kiosk og rekvisita. Ved maksimalprisregulering binder forhandlerne seg til ikke å ta høyere utsalgspriser enn en bestemt pris fastsatt av leverandøren. Fastsettelse av maksimale utsalgspriser innebærer at prisene til Essos avtakere påvirkes. En slik maksimalprisfastsettelse er i strid med krrl. § 3-1 annet ledd.

I tillegg bruker Esso et pris- og kalkulasjonssystem der Esso tilbyr sine forhandlere en ferdig kalkulert pris på de fleste varer. Essos felles pris- og kalkulasjonssystem er et prisfastsettingssystem for varer der Esso har inngått felles innkjøpsavtaler med leverandørene. Prisene beregnes av Esso for deretter å sendes ut til hver forhandler elektronisk. Forhandlerne vil så akseptere hele prisregisteret under ett eller endre priser før prisregisteret oppdateres. Konkurransetilsynet er av den oppfatning at et felles pris- og kalkulasjonssystem innebærer en påvirkning av forhandlerens priser som rammes av forbudet i § 3-1 andre ledd, jfr. § 3-1 tredje ledd.

Det kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 gis dispensasjon fra forbudene i § 3-1, dersom:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Om vilkårene for dispensasjon er til stede må avgjøres ut fra en konkret vurdering av hvordan de aktuelle konkurransereguleringene påvirker forholdene i det relevante marked.

Det relevante markedet

Prisreguleringene det søkes dispensasjon for dreier seg om produkter utenom drivstoff som selges gjennom Essos distribusjonssystem av drivstofforhandlere, og omfatter kioskvarer, dagligvarer, rekvisita, verksted- og vasketjenester. Dette er produkter som også selges av andre typer detaljister. Det er snakk om et stort antall produkter som ikke er substituerbare. Prisreguleringene det søkes om

dispensasjon til omfatter dermed en rekke ulike relevante produktmarkeder. Produktene er imidlertid som regel eksponert for konkurranse fra annen virksomhet. Det er derfor tilstrekkelig å vurdere konkurransen fra hver bransje som har konkurranseflate mot Essos drivstofforhandlere, og følgelig ikke nødvendig å gjennomgå hvert enkelt produktmarked for seg.

Transport- og tidskostnader gjør det i de fleste tilfeller lite effektivt for kunden å søke etter andre tilbud enn i det området kunden befinner seg. Geografisk regnes det relevante marked derfor for å være lokalt.

Konklusjon

Esso har et relativt godt utbygd forhandlernet med stasjoner over hele landet. Drivstofforhandlerne har konkurranse fra en rekke ulike detaljister når det gjelder de aktuelle produktene, dvs. dagligvarer, kioskvarer, bilrekvisita og bilvask- og verkstedtjenester. I tillegg er drivstofforhandlere fra samme selskap ofte ikke lokalisert i samme lokale marked fordi selskapene ikke ønsker intern konkurranse mellom egne stasjoner. Det legges derfor til grunn at drivstofforhandlerne har små muligheter til å kunne oppnå noen betydelig lokal markedsrett gjennom bruk av felles priser eller koordinering fra Essos side når det gjelder disse produktmarkedene.

En prisregulering vil derfor generelt ha konkurransemessig liten betydning når det gjelder dagligvarer, kioskvarer, bilrekvisita, bilvask- og verkstedtjenester etc. solgt fra drivstofforhandlerne.

På bakgrunn av ovennevnte har Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav c) og forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav a):

Esso Norge AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 annet ledd til å fastsette maksimale utsalgspriser for sine forhandlere for andre produkter enn drivstoff.

Esso Norge AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 annet ledd til å foreslå priser overfor sine forhandlere ved bruk av et felles pris- og kalkulasjonssystem.

Drivstofforhandlere tilknyttet Esso Norge AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd til å avtale faste utsalgspriser for andre produkter enn drivstoff.

Dispensasjonen gjelder til 1. november 2004.

Dispensasjon til Esso Norge AS gitt i vedtak av 29. mai 1995 oppheves.

Konkurransetilsynet kan trekke tilbake dispensasjonen før utløpsdato dersom forutsetningen for dispensasjon ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

[til toppen](#)